

معرفی کتاب

سورم سرا

نگاهی به بالاجاده کردکوی (جلد دوم)

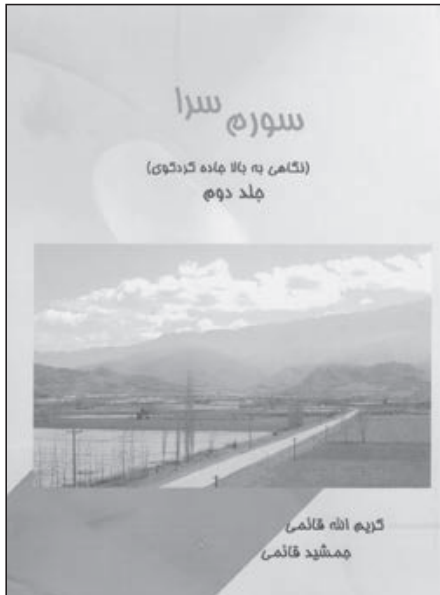

مریم محمدشفیع

جلد نخست کتاب سورم سرا در سال ۱۳۷۸ خ به کوشش جمشید و کریم... قائمی منتشر شد؛ کتابی که به گفته‌ی بسیاری از پژوهش‌گران الگوی به نسبت کاملی در حوزه‌ی پژوهش‌های روستایی و منطقه‌ای بود. از همان زمان این دو برادر زمینه‌های جلد دوم این کتاب را فراهم کرده بودند که متأسفانه با درگذشت دکتر جمشید قائمی انتشار آن به تعویق افتاد، اما پس از گذشت ۱۷ سال از چاپ جلد اول، در سال ۱۳۹۵ خ جلد دوم این کتاب توسط انتشارات نوروزی گرگان در قطع وزیری و در ۵۸۲ صفحه به چاپ رسید. هرچند در مقدمه‌ی کتاب هیچ توضیحی در مورد چگونگی چاپ کتاب و علت به تعویق افتادن آن ارائه نشده، اما گویا کار چاپ جلد دوم این کتاب که مقدمات آن از قبل انجام شده بود، توسط فرزند مرحوم، دکتر جمشید قائمی انجام شده است.

این کتاب مشتمل بر ۳ فصل است؛ فصل نخست، شامل اسناد ازدواج (از ۱۲۹۹ ق تا ۱۳۶۶ ق) / ۱۲۵۸ خ تا ۱۳۲۵ خ): این بخش، برگرفته از دفتر ثبت ازدواج متعلق به خانواده‌ی مرحوم آقا شیخ ابوالحسن فرخی بالاجاده، متوفی به سال ۱۳۷۸ خورشیدی است که توسط فرزند کهنتر او در اختیار مرحوم، دکتر جمشید قائمی قرار گرفته است. این دفتر در بردارنده‌ی ۶۶۴ مورد عقدنامه است که شروع آن اول ذیحجه ۱۲۹۹ و پایان آن اول ربیع‌الاول ۱۳۶۶ است. فصل دوم، شامل داستان و منظومه‌ی «عاشق و حوا» است. داستان عاشق و حوا، داستان عاشقانه‌ای است که در اواخر دوره‌ی قاجار در بالاجاده رخ داده است. کریم... قائمی پژوهش‌گر فرهنگ عامه‌ی استرآباد و مازندران به گردآوری و تدوین این داستان پرداخته و این منظومه را ویرایش و تکمیل کرده است.

فصل سوم، مشتمل بر متن اسناد تاریخی است. در این فصل متن بازخوانی شده ی ۴۱۷ برگ سند تاریخی از دوره ی فتحعلی شاه قاجار تا قبل از انقلاب اسلامی آمده است. این اسناد به ۲۳ موضوع تقسیم بندی شده اند، این ۲۳ موضوع عبارتند از: ۱- ازدواج و طلاق ۲- مصالحه نامچه ۳- روستای اسبومحله ی هزارگریب ۴- خاندان نورمحمدی ۵- روستای آهنگرمحله گرگان ۶- خاندان قاجار ۷- تظلم نامه ۸- پرسش و پاسخ شرعی ۹- استشهادنامه ۱۰- اختلاف سامان ۱۱- هبه نامه ۱۲- وکالت نامه ۱۳- وصیت نامه ۱۴- تقسیم نامه ۱۵-

جنگلبانی ۱۶- احکام ۱۷- نامه های دوستانه ۱۸- واگذاری دشتبانی ۱۹- اجاره نامه ۲۰- قرارنامه ۲۱- مباحیه نامه ۲۲- متفرقه ۲۳- آبادی های دیگر

در پایان یادآوری یک نکته لازم است، کسانی که با آثار کریم... قاسمی و مرحوم، دکتر جمشید قاسمی آشنایی دارند به خوبی متوجه خواهند شد که در این کتاب ظرایفی که مدنظر این دو برادر پژوهش گر بوده رعایت نشده است؛ ظرایفی چون ویراستاری دقیق، نمایه های اعلام و دسته بندی دقیق بخش های مختلف کتاب، از جمله مواردی هستند که در این کتاب رعایت نشده است، البته مسلماً انتشار چنین کتابی که حاوی متن بیش از یک هزار

عنوان سند است، کاری بسیار دشوار بوده و لازم است به فرزند مرحوم جمشید قاسمی دست مریزاد گفت که اجازه نداد چنین کار سترگی روی زمین بماند. در نهایت می توان گفت این کتاب هم در زمینه ی سندپژوهی و تاریخ محلی و هم چنین در زمینه ی فرهنگ عامه، کتابی سودمند است و جزء معدود آثار منتشر شده در استان گلستان است که در آن اسناد و منظومه های فرهنگ عامیانه ی مردم مورد موشکافی و ریشه یابی دقیق قرار گرفته و در اختیار مردم گذاشته شده است.